

Päivämäärä
30.11.2021

OULUN KAUPUNKI

OULUN KARJASILLAN LUONTOSelvitys

Päivämäärä **30.11.2021**
Laatija **Antje Neumann, Tapani Pirinen, Ramboll Finland Oy**
Tarkastaja **Nelli Nenonen, Ramboll Finland Oy**
Hyväksyjä **Johanna Jylhä, Oulun kaupunki**
Kansikuva **Karjasillan asuinalueen rintamamiestaloja**

Viite 1510062855

SISÄLTÖ

1.	JOHDANTO	3
2.	MENETELMÄT	4
2.1	Kasvillisuusselvitys	4
2.2	Sienten uhanalaisuusselvitys	4
2.3	Linnustoselvitys	4
2.4	Direktiivilajiselvitys	5
3.	TULOKSET	6
3.1	Alueen yleiskuvaus	6
3.2	Kasvillisuusselvitys	7
3.2.1	Kaupunginoja ja sen ranta-alue	7
3.2.2	Metsät	7
3.2.3	Puistot, tienvarret ja nurmialueet	8
3.2.4	Niityt ja joutomaat	10
3.2.5	Huomioon otettavat kasvilajit ja luontotyytit	11
3.2.6	Alueen sienilajiston uhanalaisuus	12
3.2.7	Puutarhakarkulaiset	12
3.2.8	Vieraslaajit	14
3.3	Linnustoselvitys	16
3.3.1	Pesimälinnuston yleiskuvaus	16
3.3.2	Alueen uhanalaiset pesimälintulajit	16
3.4	Direktiivilajiselvitys	18
4.	YHTEENVETO	18
5.	SUOSITUKSET MAANKÄYTÖLLE	19
6.	LÄHDE- JA KIRJALLISUUSLUETTELO	20

1. JOHDANTO

Oulun Karjasillan kaupunginosa sijaitsee kaupungin keskustan tuntumassa kaakossa. Tehtävänä oli laatia luontoselvitys noin 95 hehtaarin selvitysalueelle. Luontoselvitys sisältää kasvillisuus-, pesimälinnusto- ja direktiivilajiselvityksen.

Biologi, FM, Antje Neumann Ramboll Finland Oy:stä on laatinut kasvillisuus- ja direktiivilajiselvitykset ja ympäristösuunnittelija Tapani Pirinen pesimälinnustonselvityksen.

Kartta 1. Selvitysalueen rajausta sinisellä maastokarttapohjalla (karttapohja: MML 2021).

2. MENETELMÄT

Luontoselvityksen esityönä haettiin Lajitietokeskuksesta ajantasaiset uhanalaisten lajien esiintymistiedot selvitysalueelta. Lisäksi arvioitiin olemassa olevan paikkatiedon, vuonna 2019 Kaupungin varrelle tehdyn luontoselvitysraportin (Plaana & Natans Oy), maastokartta- ja ilmakuvatulkinnan perusteella alustavasti alueen suojelullisista syistä huomioon otettavat luontokohteet.

2.1 Kasvillisuusselvitys

Kasvillisuusselvityksen maastotyöt tehtiin 22.7.2021 ja ne kohdistettiin selvitysalueen julkisiin alueisiin ja teidenvarsiin. Selvitys ei ulotettu asukkaiden pihoihin. Maastossa käveltiin ja pyöräiltiin systemaattisesti selvitysalueen läpi, kirjaten ylös lajisto- ja luontotyyppitietoja. Erityishuomiota kiinnitettiin mahdollisten uhanalaisten, rauhoitettujen ja luontodirektiivin liitteen IV (b) kasvilajien sekä haitallisten vieraslajien esiintymispaikkojen paikantamiseen. Maastotöissä havainnoitiin lisäksi alueen luontotyyppejä, mm. mahdollisten uhanalaisten, metsälailla (10 §), vesilailla (11 §) sekä luonnonsuojelulailla (29 §) suojeltujen luontotyyppien esiintymiset selvitysalueella.

2.2 Sienten uhanalaisuusselvitys

Selvitysalueella on tiedossa satoja sieniesiintymiä, etenkin kääpä- ja helttasienihavaintoja (Lajitietokeskus 2021). Tämän luontoselvityksen yhteydessä oli tarkoitus selvittää kirjallisuustyönä, onko näissä tietokantatiedossa silmälläpidettäviä, uhanalaisia ja alueellisesti uhanalaisia lajeja.

Lajitietokeskuksen portaalista on voitu hakea valtakunnallisesti silmälläpidettäviä ja uhanalaisia lajeja, mutta alueellisesti uhanalaisten lajien hakuvaihtoehtoa ei vielä ollut. Siitä syystä jouduttiin käymään käsin 281 havaintotietoa sisältävä, portaalista haettu Excel-taulukko läpi ja vertailtiin siinä olevia lajitietoja vuoden 2020 uhanalaisarvioinnissa (SYKE 2020) mainittuihin lajeihin.

2.3 Linnustoselvitys

Karjasillan selvitysalueen pesimälinnusto inventoitiin kahdella maastokäyntikerralla. Ensimmäinen maastokäynti tehtiin 4.6.2021 kello 05:00-13:00 ja toinen käyntikerta tehtiin 10.6.2021 kello 03:00-12:00. Menetelmänä käytettiin kartoituslaskentaa soveltaen Luonnontieteellisen keskusmuuseon linnustoseurannan havainnointiohjeita (Luomus 2015 ja Koskimies 1994). Kaikki lintuhavainnot merkittiin ylös. Maastokäynnillä 4.6.2021 oli heikkoa pohjois- ja itätuulta, lämpötila 15–23 astetta ja ilma selkeä. 10.6.2021 lämpötila oli 16–22 astetta, heikkoa, vaihtelevaa kaakkois- ja lounaistuulta ja sää oli aurinkoinen. Lintujen lauluaktiivisuus oli molemmilla käyntikerroilla erinomainen.

Linnun katsottiin yleensä olevan reviirillä, jos se havaittiin jommankumman maastokäynnin aikana. Kriittisesti suhtauduttiin epätyypillisessä elinympäristössä havaittuihin lintulajeihin tai liikkuvilta vaikuttaviin lintuihin, joita yleensä ei tulkittu pesiviksi kyseisellä kohtaa. Muutoinkin lajien toisistaan poikkeava havaittavuus ja reviirien vaihteleva koko huomioitiin lopullisia reviiritulkintoja tehdessä. Karjasillan selvitysalueella on runsaasti asuintaloja, joiden pihapiireissä ei käyty, eikä pihajänteiden havainnoinnissa käytetty kiikaria tai kameraa. Yksityisillä pihoilla liikkuminen tai havainnointi teknisin apuvälinein vaatii asianomistajan luvan. Molemmilla maastokäynneillä havaittu reviiri sijoitettiin havaintopaikkojen keskelle tai elinympäristön soveltuvuuden perusteella. Pesimäkantaa selvittäessä keskeisessä asemassa ovat reviireistä saatavat samanaikaishavainnot, joita maastossa liikkua tavoiteltiin. Maastossa kiinnitettiin eniten huomiota pesivien suojelullisesti merkittävien ja uhanalaisten lintulajien esiintymiin, joilla on merkitystä kaavoja laadittaessa ja maankäyttöä suunniteltaessa.

2.4 Direktiivilajiselvitys

EU:n luontodirektiivin tiukkaa suojelua vaativien liitteen IV (a) lajien esiintymiselvitys tehtiin asiantuntija-arvioina lajien elinympäristö- ja levinneisyystietojen perusteella. Tietoja hankealueen elinympäristöistä kerättiin luontotyyppi- ja kasvillisuusselvityksen maastotöiden aikana. Lähtötilana käytettiin lisäksi Lajitietokeskuksen (2021) tietokanta-aineistoa alueen lajihavainnoista ja vuonna 2019 Kaupunginojalle tehtyä luontoselvitysraporttia (Plaana & Natans Oy).

Kartta 2. Karjasillan alue Oulun kaupungin karttapalvelussa (Ouka 2021).

3.2 Kasvillisuusselvitys

3.2.1 Kaupunginoja ja sen ranta-alue

Kaupunginojan vesirajan tuntumassa on kapeahko vyöhyke, jossa esiintyy pääosin luonnonvaraisia kasvilajeja. Luonnontilaisen kaltaisilla rantaosilla esiintyy mm. rantakukkaa, keltakurjenmiekkaa, mesiangervoa, kurjenpolvea, rantalemmikkiä, rantatädykettä, luhtasaraa, osmankäämiä, viiltosaraa, vehkaa sekä hevoshierakkaa (Kuva 1). Rantavedessä kasvaa paikoin lummetta. Lisäksi ranta-alueelta on vuodelta 2000 tiedossa kaksi esiintymää alueellisesti uhanalaisesta sammakonleinikistä (Lajitietokeskus 2021). Lajia ei havaittu maastokäynnillä 22.7.2021.

Vesirajan yläpuolella on hoidettua nurmikkoa, paikoin niittämättä jätettyä nurmikkoa, istutuksia, pensaikkoja ja puuryhmiä. Paikoin esiintyy puutarhakarkulaisena vuohenkelloa. Useilla paikoilla Kaupunginojan varrella on laajahkoja esiintymiä haitallisiin vieraslajeihin kuuluvasta etelänruttojuuresta (ks. kappale 3.2.8).

Kuva 1. Kaupunginojan rannalla kasvaa saroja ja osmankäämiä.

3.2.2 Metsät

Luulajanpuistossa on lehtipuu-mäntysekametsä. Osa männyistä on arviolta satavuotiaita tai vanhempia, osa 50–80-vuotiaita. Metsikössä on varttuneita haaparyhmiä. Haapaa ja hieskoivua kasvaa sekapuuna mäntyvaltaisten metsäosien seassa. Metsikössä on aika tiheä pensaskerros, jossa esiintyy pihlajaa, tuomia sekä vähäisin määrin vaahteraa ja katajaa. Metsikössä on jonkin verran lahoppuuta, pystyyn kuollut mänty ja etenkin lehtipuiden maapuita.

Myös Joikupuiston metsikössä esiintyy lehtipuu-mänty sekametsää suunnilleen samanlaisine pensaslajeineen kuin Luulajanpuistossa. Männyt ovat muutaman kymmenen vuotta nuorempia kuin Luulajanpuistossa ja haavan osuus puustosta on pienempi.

Luulajan- ja Joikupuiston kenttäkasvillisuuden lajeihin kuuluvat mustikka, vadelma, nokkonen, metsäalvejuuri, metsäimarre, puolukka, puna-ailakki, metsäkurjenpolvi, koiranputki, metsätähti, oravanmarja, punaherukka, ketunleipä, maitohorsma ja vuohenputki. Molemmat metsiköt ovat kulttuurivaikutteisia ja niitä on hankalaa luokitella kasvillisuutensa perusteella tiettyihin metsäluontotyyppeihin. Aluskasvillisuuden metsälajeissa on lehtomaisen ja tuoreen kankaan indikaattorilajeja.

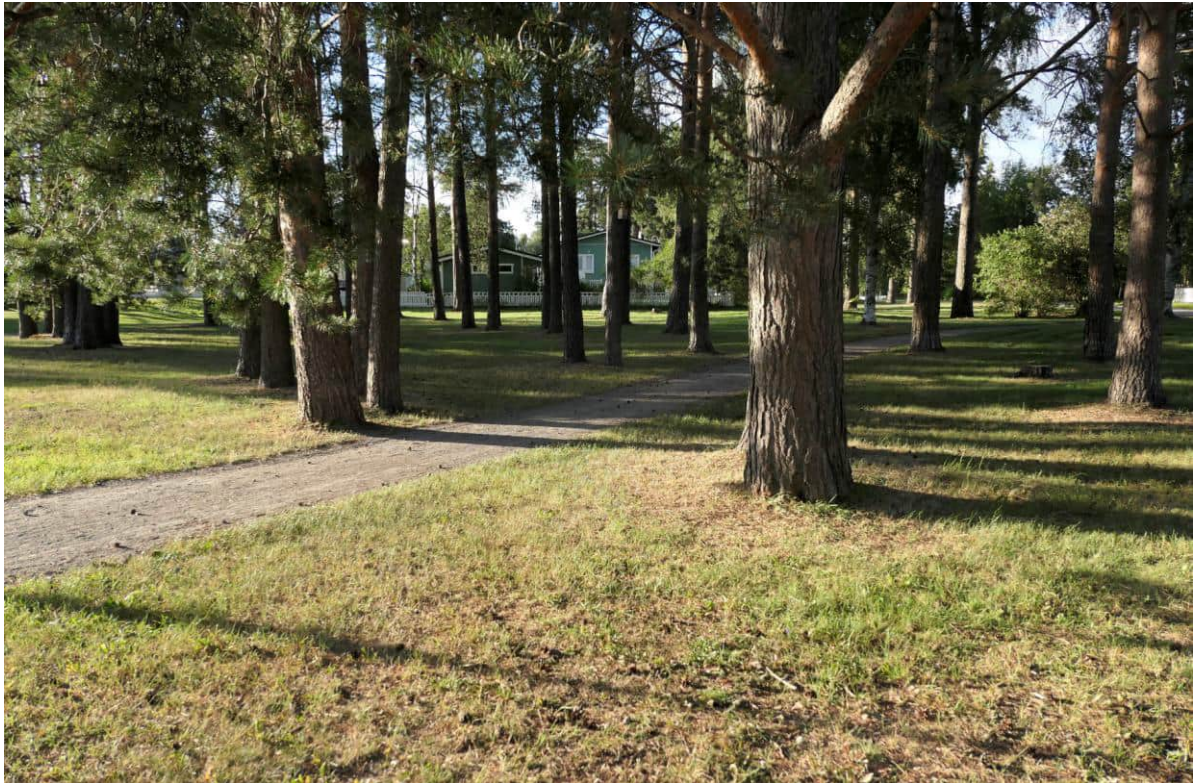
Kuva 2. Selvitysalueen itäosassa sijaitsevassa Luulajan- (vasen kuva) sekä Joikupuiston (oikea kuva) sekametsissä on rehevä aluskasvillisuus.

3.2.3 Puistot, tienvarret ja nurmialueet

Yleisin puistojen puulaji on mänty. Usealla puistoalueella on hienoja vanhoja maisemamäntyjä. Lisäksi puistoissa ja tienvarsilla kasvaa koivuja, jalavaa, tammia ja pajulajeja.

Hoidettuja nurmialueita on selvitysalueella monin paikoin: Yrjö Kallisen puistossa, Kollaan-, Uumajan-, Mätäs-, Hilla- sekä Luulajanpuiston länsiosassa. Lisäksi hoidettua nurmia on Kaupunginojan varrella sekä monen kevyenliikenteenväylän varrella.

Nurmialueilla kasvaa nurmen heinäsekoituksen lisäksi tavallisia nurmikasveja kuten voikukkaa, syysmaitiaista, valko- ja puna-apilaa, pihatähtimöä, piharatamoa ja pihatatarta. Paikoin esiintyy maahumalaa.

Kuva 3. Mätäs- ja Hillapuistossa kasvaa hienoja vanhoja mäntyjä. Pohjalla on hoidettua nurmea.

Kuva 4. Nurmialuetta kevyen liikenteen väylän varrella Riihi- ja Hakakadun välissä. Selvitysalueen nurmialueet ovat lajistollisesti yksitoikkoisia.

3.2.4 Niityt ja joutomaat

Joikupuistossa, selvitysalueen itäosassa ja Kaupunginojan alueella oli maastokäynnin 22.7.2021 aikana korkeakasvuisia niittyjä. Niittyjen lajistossa havaittiin siankärsämöä, voikukkaa, pietaryrttiä, hiirenvirnaa, koiranputkea, niittyleinikkiä, ukonputkia, puna-ailakkia, huopaohdaketta, niittynätkelmää, rönsyleinikkiä, aitovirnaa, peltosauniota, pelto-ohdaketta, ojakärsämöä, kultapiiskua, lehtovirmajuurta ja nurmilauhaa.

Selvitysalueen itäreunalla sijaitsevalla meluvallilla esiintyvällä joutomaan kasvillisuudella on osin samanlaisia lajeja kuin yllä luetellut. Paikoin meluvallilla on kuivemmat olosuhteet kuin niityillä ja näillä paikoilla tavataan paahdeympäristöjen sekä ketojen lajeja kuten paimenmataraa, kissankelloa, päivänkakkaraa, pietaryrttiä ja ahdekaunokkia.

Kuva 5. Selvitysalueen itäosassa on ukonputkivaltainen villikukkaniitty.

Kuva 6. Selvitysalueen kaakkoisosan Joikupuistoon kuuluvista nurmialueista osa on jätetty niittämättä.

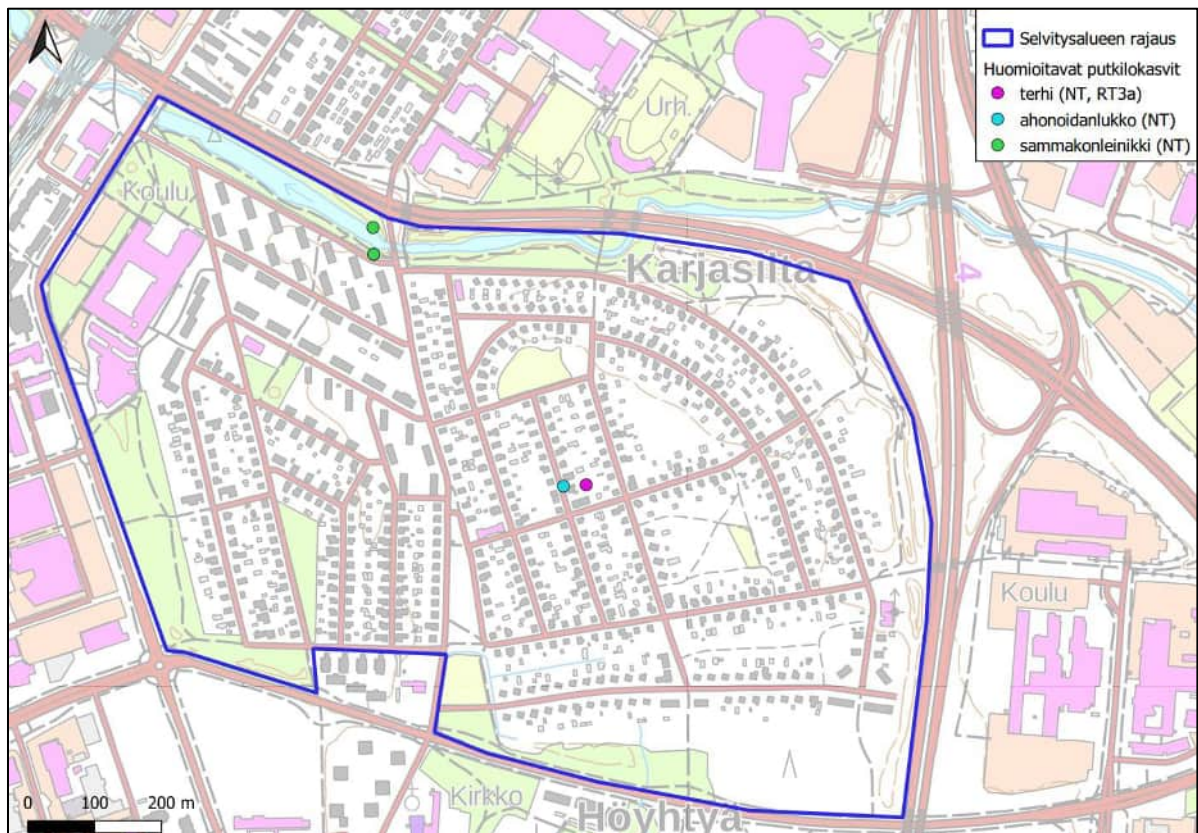
3.2.5 Huomioon otettavat kasvilajit ja luontotyypit

Lajitietokeskuksen tietokannassa on havaintotietoja kolmesta silmälläpidettävästä (NT) kasvilajista, joista terhi on lisäksi alueellisesti uhanalainen (RT 3a). Lajeista ei tehty havaintoja tämän selvityksen maastokäynnin 22.7.2021 yhteydessä.

Terhin havaintopaikkaa (vuodelta 2012) ei käyty tarkistamassa, koska se sijaitsee yksityisellä piha-alueella. Ahonoidanlukon havaintopaikka vuodelta 2014 sijoittuu Raivaajatie varteen. Tarkistus osoitettiin melko tarkasti havaintopaikalle, jonka koordinaattien tarkkuus on tietokantatietojen perusteella 1 m. Tarkistukseen liittyy kuitenkin hieman epävarmuutta: yleensä esiintymispaikkatarkistukset ulotetaan hieman laajemmalle alueelle kuin pelkälle havaintopisteelle epävarmuustekijöiden kuten koordinaattiepätarkkuuksien pienentämiseksi, mitä ei tässä tapauksessa tehty. Havaintopaikan läheisyyteen oli parkkeerattu auto, jonka alle selvitystä ei ulotettu. Selvitys ei myöskään ulotu vieressä olevalle yksityisen talon piha-alueelle.

Kaupunginajan ranta-alueella on kaksi vuodelta 2000 tiedossa olevaa sammakonleinikkiesiintymää (silmälläpidettävä, NT) (Lajitietokeskus 2021). Maastokäynnillä 22.7.2021 ei havaittu sammakonleinkkejä, mutta niiden mahdollinen olemassaolo kannattaa kuitenkin ottaa huomioon maankäytön suunnittelussa. Esiintymien ja seuralaislajien kunto ja havaittavuus voi vaihdella eri vuosina, joten yhden maastokäynnin perusteella tehtyihin lajihavaintoihin voi liittyä epävarmuustekijöitä.

Kasvillisuusselvityksen 22.7.2021 maastokäynnillä ei havaittu uhanalaisia tai silmälläpidettäviä kasvilajeja.

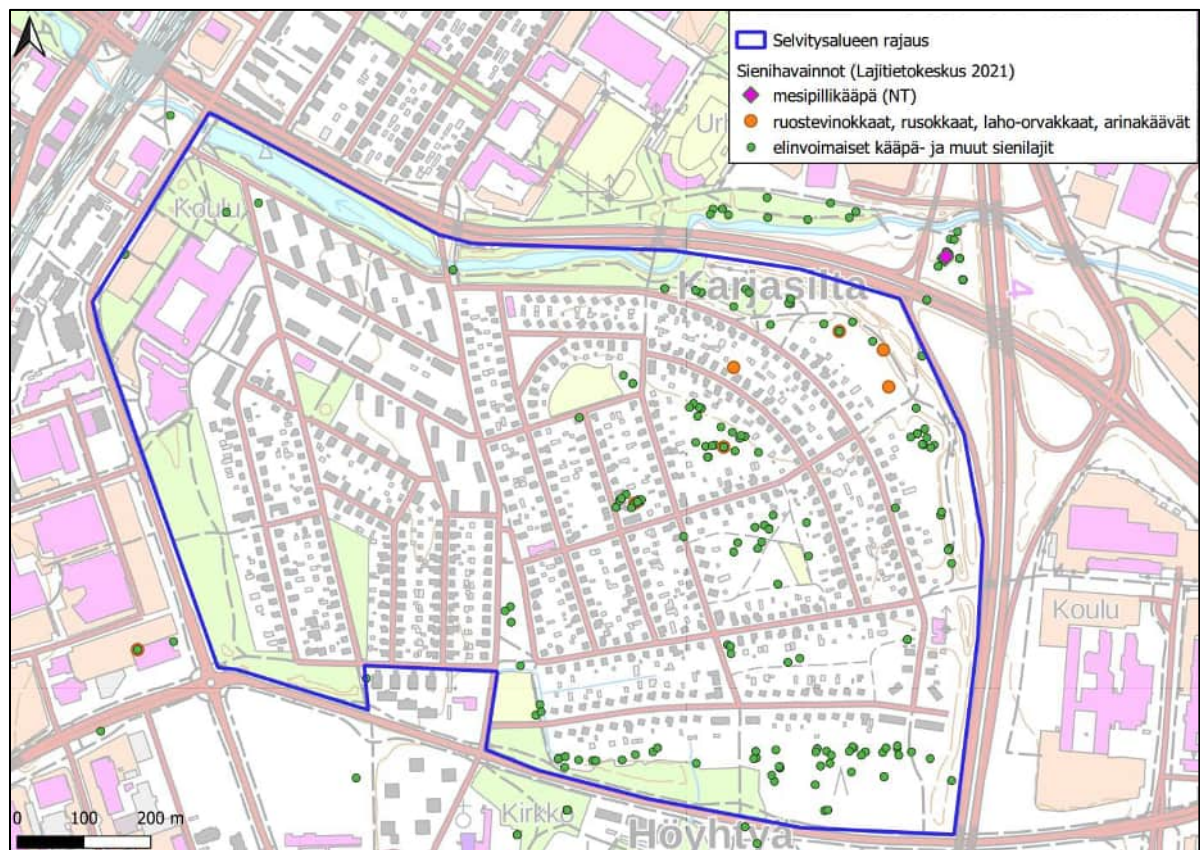
Kartta 3. Selvitysalueella vuosina 2000–2014 havaitut silmälläpidettävät ja alueellisesti uhanalaiset kasvilajit (Lajitietokeskus 2021, pohjakartta: MML 2021).

3.2.6 Alueen sienilajiston uhanalaisuus

Lajitietokeskuksen (2021) aineiston perusteella selvitysalueella ei ole tiedossa olevia uhanalaisia tai silmälläpidettäviä sienilajeja. Kaikki lajilleen määritellyt lajit on luokiteltu elinvoimaisiksi (LC 2019) eikä niiden joukossa ole alueellisesti uhanalaisia lajeja (SYKE 2020). Lajihavaintojen joukossa on kuitenkin muutama havainto, jota ei ole määritelty lajitasolle ja joiden ryhmässä on uhanalaisia lajeja, näihin kuuluvat ruostevinokkaat (*Crepidotus*), rusokkaat (*Entoloma*), laho-orvakat (*Peniophora*) ja arinakäävät (*Phellinus*).

Alueen koillispuolella on tiedossa kaksi lähekkäistä mesipillikääpäesiintymää (*Antrodia mellita*, silmälläpidettävä, NT). Silmälläpidettävät sekä ei-lajilleen määritellyt lajit on esitetty alla olevassa karttakuvassa.

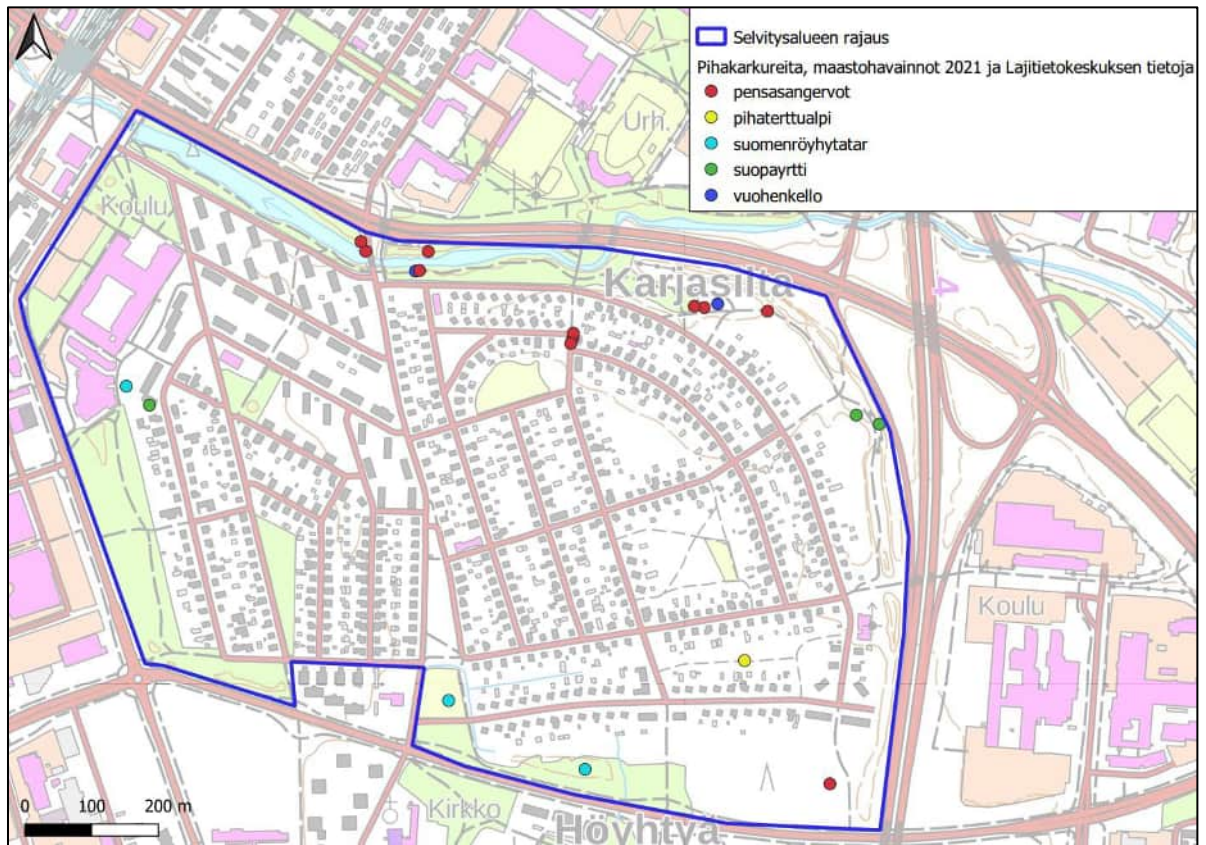
Lajitietokanta-aineiston kattavuudesta ei ole tietoa eli pelkällä lähtötietoselvityksellä ei voi sulkea pois mahdollisuutta, että alueella esiintyisi uhanalaisia sienilajeja. Varmuuden saisi systemaattisesti ja maastotöinä tehtävällä sieniselvityksellä.

Kartta 4. Karjasillan selvitysalueella tiedossa olevien sienten esiintymispaikat (Lajitietokeskus 2021, pohjakartta MML 2021).

3.2.7 Puutarhakarkulaiset

Puutarhakarkureita ovat piha- ja puutarhakasvit, jotka ovat joko levinneet istutusten ulkopuolelle tai ovat jäännöksiä Luulajanpuiston alueella olleesta entisestä puutarha-alueesta. Alueella havaittuihin puutarhakarkureihin lukeutuvat vuohenkello, rohtosuopayrtti, pensasangervoa, suomenröyhytatar ja tarha-alpi. Selvitysalueen itäosan metsiköissä esiintyvä vadelma ja punaherukka voivat olla joko luonnonvaraisia tai puutarhakarkulaisia.

Kartta 5. Puutarhakarkurikasvien havaintopaikat maastokäynnillä 22.7.2021 yhdistettynä Lajitietokeskuksen tietokantatietoihin (karttapohja MML 2021).

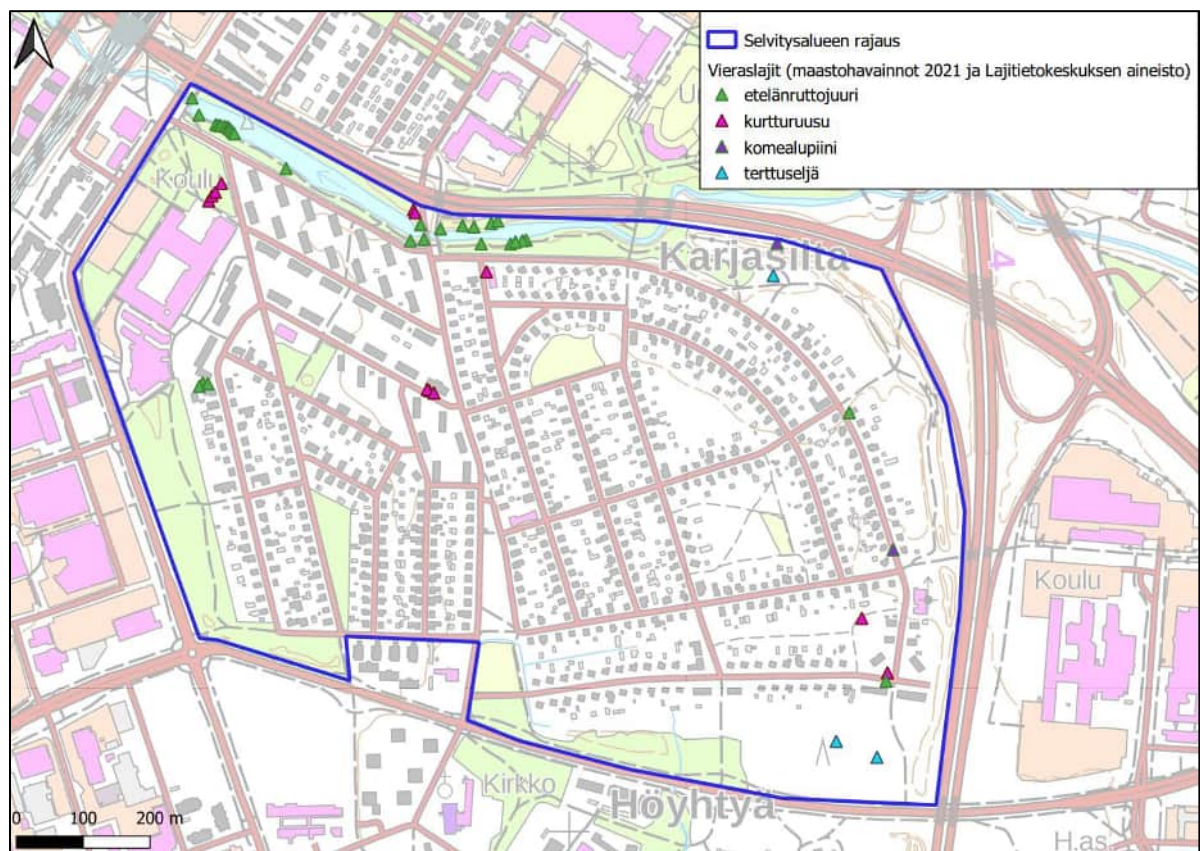

Kuva 7. Puutarhakarkulaisia kuten vuohenkello ja suopayrtti havaittiin etenkin selvitysalueen itäosassa.

3.2.8 Vieraslajit

Vieraslajit (Vieraslajit 2021) ovat voimakkaita kilpailijoita, jotka syrjäyttävät tieltään alkuperäistä lajistoa ja voivat aiheuttaa muita kielteisiä muutoksia kasvupaikoillaan. Selvitysalueella havaittiin vieraslajeista etenkin etelänruttojuurta. Lisäksi havaittiin kurturuusupensaita, komealupiinia ja terttuseljaa. Myös selvitysalueen itäreunalla sijaitsevan meluvallin alueella esiintyvä paimenmatara luetaan vieraslajeihin, koska se risteytyy kotoperäisen keltamataran kanssa ja on jo pitkälti syrjäyttänyt lajin. Se katsotaan kuitenkin jo vakiintuneeksi Suomen luontoon ja se esiintyy Oulussakin aika yleisesti kuivilla niityillä. Siitä syystä paimenmataraa ei käsitelty tässä vieraslajina erikseen.

Kurturuusu ja komealupiini ovat kansalliseksi haitalliseksi säädettyjä vieraslajeja. Kaikki yllä mainitut lajit kuuluvat kansalliseen vieraslajistrategiaan.

Kartta 6. Haitallisten vieraslajien esiintymispaikat Karjasillan selvitysalueella (pohjakartta MML 2021).

Kuva 8. Kaupunginojan varrella on useita laajahkoja etelänruttojuurikasvustoja.

Kuva 9. Kurtturuusu kasvaa useassa kohdassa selvitysalueella, mm. Yrjö Kallisen puistossa.

Kuva 10. Selvitysalueen Kaukovainiontien varrella havaittiin komealupiinia (vasen kuva). Luulajanpuistossa ja Joikupuistossa kasvaa muutama terttuseljapensas (oikea kuva)

3.3 Linnustaselvitys

3.3.1 Pesimälinnuston yleiskuvaus

Karjasillan selvitysalue on pääosin asuinalueita, jonka pinta-ala on noin 95 ha. Selvitysalueen reunoilla on viheralueita ja pienehköjä taajamametsiä sekä Kaupunginoja kulkee selvitysalueen pohjoisosassa. Myös pieniä puistoalueita sijaitsee asuinalueen keskellä.

Pesimälinnusto koostui pääosin kulttuuriympäristön yleislinnuista. Selvitysalueella havaittiin pesivänä 11 suojelullisesti huomionarvoista lintulajia (Taulukko 1). Runsaslukuisia pesimälajeja olivat peippo, pajulintu, pikkuvarpunen, räkätti- ja punakylkirastas ja sinisorsa. Pöntöissä ja luonnonkoiloissa pesiviä tali- ja sinitäisiä sekä kirjosiippoja havaittiin kattavasti koko selvitysalueella. Harvallisempia pesimälajeja olivat mm. mustarastas, herne- ja lehtokerttu, punarinta ja keltasirkku.

Selvitysalueella tai sen läheisyydessä ei ole kansainvälisesti (IBA), kansallisesti (FINIBA) tai maakunnallisesti arvokkaita lintualueita (MAALI).

Taulukko 1. Karjasillan kartoituslaskennassa (4.6.2021 ja 10.6.2021) havaittujen suojelullisesti huomionarvoisten lintulajien parimäärät. EN= erittäin uhanalainen, VU = vaarantunut, NT= silmälläpidettävä (Suomen uhanalaisuusluokituksessa mainittu laji, Hyvärinen, E., ym. 2019,). KV = Suomen kansainvälinen vastuulaji.

Laji			Parimäärä
Haapana	<i>Anas penelope</i>	VU, KV	1
Tavi	<i>Anas crecca</i>	KV	3
Tukkasotka	<i>Aythya fuligula</i>	EN, KV	2
Telkkä	<i>Bucephala clangula</i>	KV	1
Tervapääsky	<i>Apus apus</i>	EN	20–30
Västäräkki	<i>Motacilla alba</i>	NT	6
Leppälintu	<i>Phoenicurus phoenicurus</i>	KV	3
Pensaskerttu	<i>Sylvia communis</i>	NT	2
Harakka	<i>Pica pica</i>	NT	4
Varpunen	<i>Passer domesticus</i>	EN	40–60
Viherpeippo	<i>Carduelis chloris</i>	EN	5
Yhteensä			87–117

3.3.2 Alueen uhanalaiset pesimälintulajit

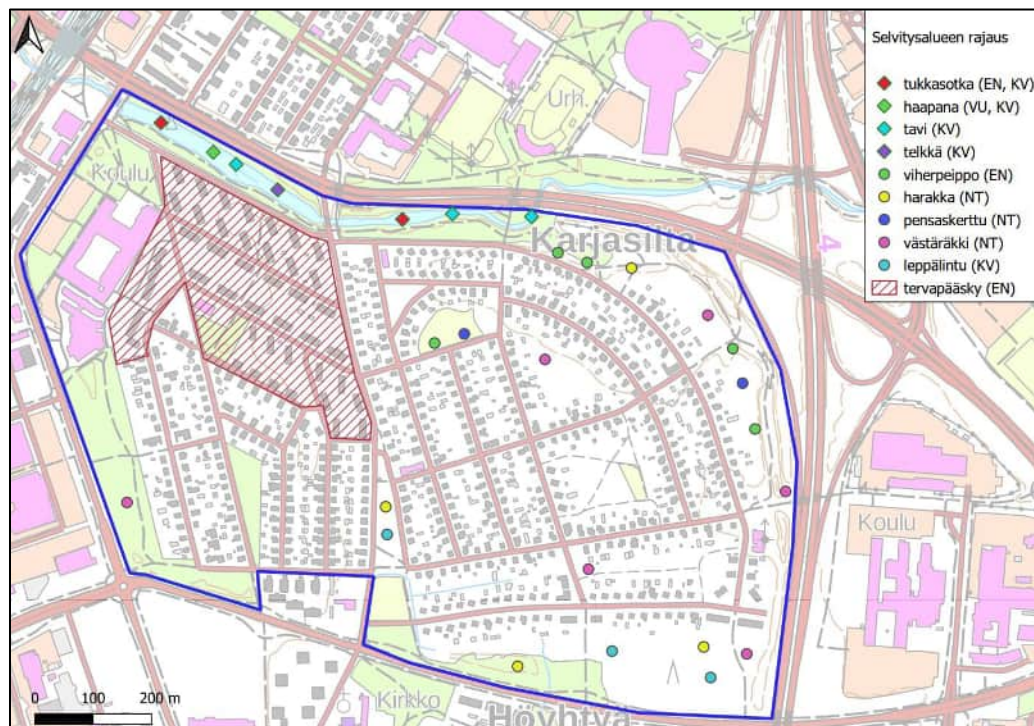
Vuoden 2019 uhanalaisuustarkastelussa (Punainen kirja 2019) valtakunnallisesti äärimmäisen uhanalaisiksi (CR) luokiteltuja lintulajeja ei havaittu selvitysalueella. Erittäin uhanalaisiksi (EN) luokitelluista lajeista havaittiin tukkasotka, tervapääsky, varpunen ja viherpeippo. Kaksi paria tukkasotkia havaittiin selvitysalueen pohjoisosassa Kaupunginojassa. Tervapääskyjen reviirit (20–30 paria) sijoittuivat pääosin selvitysalueen luoteisosaan kerrostaloalueelle. Tervapääskyt pesivät kerrostalojen yläosissa talojen rakenteissa. Varpusia (40–60 paria) havaittiin runsaasti asuintalojen ympäristöissä lähes koko selvitysalueella. Varpuset pesivät yleensä lähekkäin useiden parien ryhmässä ja reviirien tai pesäpaikkojen tarkempi kartoitus vaatii esteettömän liikkumisen pihapiireissä. Tervapääskyjen ja varpusten pesimäkanta on arvioitu saatujen havaintojen ja pesimäympäristön soveltuvuuden perusteella. Viherpeippojen reviirit (5 paria) olivat selvitysalueen koillisosassa Luulajanpuistossa ja selvitysalueen keskiosassa Uumajanpuistossa. Vaarantuneiksi luokitelluista (VU)

lajeista havaittiin haapana (1 pari). Haapanakoiras uiskenteli Kaupunginojassa selvitysalueen luoteiskulmassa. Alueellisesti uhanalaisiksi (RT) luokiteltuja lintulajeja ei havaittu kartoituksissa.

Silmälläpidettäviksi (NT) luokitelluista lajeista havaittiin selvitysalueella västäräkki (6 reviiriä), pensaskerttu (2 paria) ja harakka (4 reviiriä). Västäräkkien reviirit sijoittuivat tasaisesti selvitysalueen keski- ja itäosaan. Pohjois-Pohjanmaalla melko harvalukuisen pensaskertun pesintään viittaavat havainnot sijoittuivat selvitysalueen itäosaan lähelle Pohjantietä ja Uumajanpuistoon. Yleisesti kaupunkien puistoissa ja taajamametsissä pesivän harakan reviirit (4 paria) havaittiin Luulajanpuistossa, selvitysalueen kaakkoisosasta ja viheralueelta selvitysalueen keskiosasta.

Suojelullisesti huomionarvoisiin lintulajeihin kuuluvat myös kansainväliset vastuulajit (KV). Kansainvälinen vastuu merkitsee lähinnä siitä, että lajin seuranta ja tutkimusta on tehostettava, ja että lajin elinympäristö tulee ottaa huomioon maankäytön suunnittelussa. Suomen vastuulla on sellaisia lajeja, joiden kokonaislevinneisyys on laaja, mutta ne ovat yleisiä vain pienellä osalla aluetta, josta merkittävä osa on Suomessa. Vastuulajeja valittaessa pidettiin ohjearvona, että Suomessa pesii vähintään 15 prosenttia Euroopan kannasta. Kansainvälisistä vastuulajeista Karjasillan selvitysalueella havaittiin haapana, tavi, tukkasotka, telkkä ja leppälintu. Haapanan (1 pari), tavin (3 paria), tukkasotkan (2 paria) ja telkän (1 pari) reviirit olivat selvitysalueen pohjoisosassa virtaavan Kaupunginojan ympäristössä. Leppälinnun reviiri (1 pari) sijoittui selvitysalueen etelä- ja kaakkoisosan taajamametsään.

Euroopan Unionin lintudirektiivi (79/409/ETY) koskee kaikkien luonnonvaraisina elävien lintujen, niiden munien ja pesien sekä niiden elinympäristöjen suojelua. Direktiivin I-liitteessä lueteltujen lajien (EU D1) suojeluun halutaan yhteisön alueella kiinnittää erityistä huomiota. Lintudirektiivin I-liitteessä mainittujen lajien elinympäristöjä on suojeltava erityistoimin, jotta varmistetaan lajien eloonjääminen ja lisääntyminen niiden levinneisyysalueella. Lajien suojelua varten on perustettu Natura-alueiden suojeluverkosto. EU:n lintudirektiivin liitteen I mukaisia lintulajeja ei havaittu Karjasillan selvitysalueella.

Kartta 7. Karjasillan kartoituslaskennassa (4.6.2021 ja 10.6.2021) havaittujen suojelullisesti huomionarvoisten lintulajien reviirit. EN= erittäin uhanalainen, VU = vaarantunut, NT= silmälläpidettävä (Suomen uhanalaisuusluokituksessa mainittu laji, Hyvärinen, E., ym. 2019,). KV = Suomen kansainvälinen vastuulaji. Asuinalueella havaittujen pesimälintujen reviirejä ei voitu paikantaa tarkasti. Asuinalueen linnusto on kuvailtu raporttitekstissä.

3.4 Direktiivilajiselvitys

Luontodirektiivin tiukkaa suojelua vaativien liitteen IV (a) lajeista hankealueella voivat levinneisyystietojen perusteella esiintyä isot petolajit kuten karhu, ilves ja susi. Kyseiset petoeläimet ovat kuitenkin pääosin erämaan lajeja, jotka eivät viihdy asuinalueilla. Siitä syystä on epätodennäköistä, että hankealueella olisi petoeläinten ydinreviirejä, pesäpaikkoja, tai että sillä olisi muutoin ratkaiseva asema kyseessä olevien direktiivilajien menestymiselle.

Selvitysalueella ei havaittu sellaisia iäkkäitä lahopuisia metsiä tai metsäpaloalueita, varttuneita kuusikoita, tarpeeksi iäkkäitä korpimetsiä tms., jotka voisivat toimia metsissä esiintyvien direktiivilajien kuten liito-oravan, perhosten tai kovakuoriaislajien elinympäristönä. Esimerkiksi liito-orava suosii varttuneita eli yli 80-vuotiaita kuusimetsiä.

Selvitysalueella ei sijaitse vesistöjä, jotka voisivat toimia saukon tai korentolajien elinympäristönä. Viitasammakko voisi periaatteessa elää hidasvirtaisessa Kaupunginojassa ja sen suojaudessa vesirajan rantakasvillisuudessa. Tummanruskean uoman vedenlaatu on mahdollisesti kuitenkin liian heikko soveltuakseen viitasammakon elinympäristöksi. Lisäksi uoman suhteellisen jyrkät rannat ja hoidetut nurmialueet eivät tarjoa lajille sopivaa kesäelinympäristöä. Vuonna 2019 tehdyssä viitasammakkoselvityksessä ei havaittu lajia Kaupunginojassa (Plaana & Natans Oy) ja myöskään Lajitietokeskuksen tiedoissa ei ole havaintotietoja viitasammakosta.

Selvitysalueen perinteisissä rintamamiestalojen kattorakenteissa ja kellareissa voi olla lepakoille sopivia piilopaikkoja, jotka voisivat toimia lepakoiden lisääntymis- ja levähdyspaikkoina. Selvitysalueen tiet, kevyen liikenteen väylät, metsänreunat ja Kaupunginoja voivat toimia Oulun alueella esiintyvän pohjanlepakon satunnaisena kulku- ja saalistusreittinä. Pohjanlepakoista on kymmeniä havaintotietoja Oulun alueella, joista suuri osa on tehty asuinalueilla (Lajitietokeskus 2021). Karjasillan selvitysalueella ei kuitenkaan ole tiedossa olevia lepakoiden havaintotietoja.

4. YHTEENVETO

Karjasillan selvitysalue on suurimmaksi osaksi asuinaluetta, rakennettua puistoa ja hoidettuja nurmia. Selvitysalueen pohjoisreunalla virtaavalla Kaupunginojalla on vesirajalla luonnontilaisen kaltaista rantakasvillisuutta ja alueella on tiedossa kaksi sammakkoleinikkiesiintymää (NT). Selvitysalueen itäosassa sijaitsevilla Luulajan- sekä Joikupuistossa on varttunutta mänty-lehtipuusekametsää, jossa on jonkin verran lahopuuta. Metsäalueet ovat kulttuurivaikutteisia ja niiden metsäluontotyyppi ei ole määriteltävissä.

Karjasillan selvitysalueella havaittiin pesivänä 11 suojelullisesti huomionarvoista lintulajia. Selvitysalueen pohjois-, itä- ja eteläosien viheralueille ja taajamametsiin sekä selvitysalueen luoteisosan kerrostaloalueelle keskittyi suurin osa huomionarvoisista lintulajeista. Tervapääskyjen (EN) ja varpusten (EN) pesimäkanta on arvioitu saatujen havaintojen ja pesimäympäristön soveltuvuuden perusteella, koska asuinalueiden pihapiirejä ei kartoitettu.

Selvitysalueella voi olla EU:n luontodirektiivin tiukkaa suojelua vaativiin liitteen IV (a) lajeihin kuuluvan pohjanlepakon lisääntymis- ja levähdyspaikkoja. Muita direktiivilajeja ei arvioida alueella esiintyvän.

5. SUOSITUKSET MAANKÄYTÖLLE

Selvitysalueen pohjoisosassa virtaava Kaupunginoja ja sen ranta-alueet sekä Luulajan- ja Joikupuiston sekapuiset metsäalueet ovat kaupunkiluontokohteita, jotka ovat paikallisella tasolla tärkeitä luonnon monimuotoisuudelle. Ne tarjoavat usealle eliöryhmälle elinympäristöä, levähdyspaikkoja, piilopaikkoja ja toimivat ekologisina käytävinä eri viheralueiden välissä. Siitä syystä suositellaan pitämään alueet mahdollisimman luonnontilaisina.

Kaupunginojan varrella ja muualla selvitysalueella kasvavat vieraslajit suositellaan hävittävän. Etenkin etelänruttujuuri leviää alueella voimakkaasti. Kurturuusun kasvatus on kiellettyä 1.6.2022 alkaen.

Tilalle voisi istuttaa joko luonnonkasveja tai luontoystävällisiä koristekasveja, joilla ei ole riskiä levitä laajasti istutusalueensa ulkopuolelle. Koristekasvien valinnassa olisi hyvä ottaa huomioon pölyttäjät, koska hyönteismäärät ja niiden diversiteetti ovat Suomessa ja maailmalla voimakkaasti vähentymässä. Pölyttäjille hyvät istutukset monimuotoistavat viheralueita myös ihmisille, jotka voivat ihailla kauniita kukkia ja niissä pörrääviä kimalaisia ja perhosia. Koristeellisia, pölyttäjäystävällisiä puutarhakasveja on monenlaisia, mm. syreeni, väriminttu, kaunopunahattu ja sellaiset pensasruusulajikkeet, jotka eivät tuota kiulukoita.

Selvitysalueella on paljon yksitoikkoista nurmialuetta. Nurmivaltaisiin puistoihin (esim. Kollaanpuisto tai Yrjö-Kallisen puisto) voisi perustaa pölyttäjäpuutarhan, jossa on kevätkukkijoita (esim. krookukset), alkukesällä kukkivia lajeja, kesäkukkia ja syyskesällä kukkivia lajeja. Höyhtyäntien sillan kohdalla oleva kivipuutarha on erinomainen alku. Monipuolisen lajiston houkuttelemiseksi ja ylläpitämiseksi tarvitaan kuitenkin tiheämpi verkosto hyönteiskasveista, niin että pölyttäjät pystyvät siirtymään paikasta toiseen. Myös muita nurmialueita voisi monipuolistaa, esim. Kaupunginojan ranta-alueelle voisi istuttaa kevätesikkoa, niin kuin on tehty yhdellä niittykohteella Haukiputaalla.

Kuva 11. Höyhtyäntien sillan kohdalla on kivipuutarha. Ajuruohot, timjami, mäkimeirami, mirrinminttu ja maksaruohot ovat hyviä hyönteiskasveja.

6. LÄHDE- JA KIRJALLISUUSLUETTELO

Euroopan Unionin lintudirektiivi (79/409/ETY)

Hyvärinen, E., Juslén, A., Kemppainen, E., Uddström, A. & Liukko, U.-M. (toim.) 2019. Suomen lajien uhanalaisuus – Punainen kirja 2019. Ympäristöministeriö & Suomen ympäristökeskus. Helsinki. S. 560-570.

Kontula, T. & Raunio, A. (toim.) 2018. Suomen luontotyyppien uhanalaisuus 2018.

Koskimies, P. 1994: Linnuston seuranta ympäristöhallinnon hankkeissa. Vesi- ja ympäristöhallinnon julkaisuja – sarja B. 83 s.

Lajitietokeskus 2021. Havaintotiedot os. www.laji.fi

Lehikoinen, A., Jukarainen, A., Mikkola-Roos, M., Below, A. Lehtiniemi, T., Pessa, J., Rajasärkkä, A., Rintala, J., Rusanen, P., Sirkiä, P., Tiainen, J. & Valkama J. 2019. Linnut. Ympäristöministeriö & Suomen ympäristökeskus

Luomus 2021. <https://luomus.fi/fi/linnustonseuranta>

Luonnonsuojelulaki 29 §

Luontodirektiivi 92/43/ETY.

Metsälaki 1093/1996.

Metsäntutkimuslaitos 2017. Monilähteisen valtakunnan metsien inventoinnin (MVMI) kartta-aineisto; puustotiedot (www.paikkatietoikkuna.fi)

MML 2021. Maanmittauslaitoksen avoin kartta-aineisto.

Nieminen, M. & Ahola, A. (toim.) 2017: Euroopan unionin luontodirektiivin liitteen IV lajien (pl. lepakot) esittelyt. – Suomen ympäristö 1/2017: 1-278.

Plaana Oy ja Natans Oy 2019. Kaupunginojan varren luonto- ja maisemaselvitys 2019. Oulun kaupunki.

Söderman, T. 2003. Luontoselvitykset ja luontovaikutusten arviointi – kaavoituksessa, YVA-menetelyssä ja Natura-arvioinnissa. – Suomen Ympäristökeskus. Ympäristöopas 109. 196 s.

SYKE 2020. Lajien alueellinen uhanalaisuus 2020 os. https://www.ymparisto.fi/fi-fi/luonto/lajit/uhanalaiset_lajit/Suomen_lajien_Punainen_lista_2019/Alueellinen_uhanalaisuusarviointi_2020

Vesilaki 587/2011.

Vieraslajit 2021. Maa- ja metsätalousministeriön, Luonnonvarakeskuksen, Luonnontieteellinen keskusmuseon ja Lajitietokeskuksen ylläpitämä verkkopalvelu ja kansallinen vieraslajiluettelo os. www.vieraslajit.fi

Väisänen, R., Lammi, E. & Koskimies, P. 1998: Muuttuva pesimälinnusto. 567 s. Otavan kirjapaino, Keuruu.